

A Budapesti Helytörténeti Konferencia állásfoglalása

Az 1971. november hó 11—12-én megtartott Budapesti Helytörténeti Konferencia megállapította, hogy az elmúlt években kibontakozott mozgalom nagy eredményekre tekinthet vissza. Résztvevői köszönetet mondanak mindazoknak, akik az elmúlt időszakban hozzájárultak Budapest történetének megismertetéséhez, emlékeinek megőrzéséhez. A résztvevők abban a szilárd meggyőződésben, hogy a helytörténet és helyismeret a szocialista társadalom építésének — különösen a szocialista hazafiság és demokratizmus erősítésének, a közéleti feladatok ellátásában való fokozott részvételnek és a közgondolkodás fejlesztésének — nélkülözhetetlen eszköze, a budapesti helytörténeti, helyismereti, várostörténeti mozgalom, kutatás, ismeretterjesztés, oktatás és nevelés további feladataira nézve a következőkben foglaltak állást:

1. A fővárosi helytörténet fejlesztése kapcsán biztosítani szükséges, hogy Budapest és egyes kerületeinek múltját, fejlődésének lényeges mozzanatait az ország fejlődésével összhangban, marxista szemlélettel és módszerrel tárják fel. A kutatási témák kialakításakor fokozott figyelmet fordítsanak a főváros egyesítésének száz éves évfordulója kapcsán felvetődő kérdésekre, a főváros kapitalista fejlődésére, a munkásmozgalom és a szakszervezeti mozgalom kibontakozására, a haladó erők küzdelmeire, a Horthy-korszak viszonyaira, és különösen a szocializmus alapvetésének problémáira; hogy a helyismereti eredmények széles körű ismertetése közvetlenül is segítse a szocialista tudat erősödését.

2. A Budapesten folyó helytörténeti, helyismereti és honismereti mozgalmat, kutatást, ismeretterjesztést, oktatást és nevelést egymással szervesen össze kell kapcsolni és hangolni, hogy az ilyen tevékenységet folytató egyes szervek és intézmények célszerű munkamegosztás alapján működve, egymás munkáját adottságaiknak megfelelően kölcsönösen támogathassák.

3. A budapesti helytörténeti-helyismereti mozgalmat úgy fejlesszük tovább, hogy minden olyan szervezet, intézmény (Hazafias Népfőnt, tanács, szakszervezet, KISZ, Úttörő Szövetség, művelődési otthon, közkönyvtár stb.) keretében meghonosodjék és működjék, ahol erre lehetőség kínálkozik, s így a mozgalom nevelő hatása a főváros népességének minél szélesebb körében érvényesüljön.

4. A különböző keretek között folyó mozgalmi munka céljait, feladatait és módszereit időről időre egyeztetni szükséges. A feladatok egyeztetésének és a tapasztalatok kicserélésének feladatát a Hazafias Népfőnt Budapesti Bizottsága mellett működő Helytörténeti és Helyismereti Bizottság, a módszertani tevékenység irányítását pedig a Fővárosi Művelődési Ház növekvő hatékonysággal lássa el. Javasoljuk egyrészt a helytörténeti mozgalom amatőr- és szakember-munkásainak állandó kapcsolatát szervezeten lehetővé tevő budapesti helytörténeti klub életre hívását a Hazafias Népfőnt Budapesti Bizottságában, másrészt egy olyan publikációs formának a megteremtését, amely lehetővé tenné a helytörténeti vonatkozású részletkutatások eredményeinek közzétételét.

5. A Konferencia résztvevői felkéri a Fővárosi Tanácsot és a kerületi tanácsokat, hogy a helytörténeti-helyismereti mozgalmat, kutatást, ismeretterjesztést, oktatást és nevelést fontosságuknak megfelelően támogassák, eszmei, morális és anyagi segítségükkel erősítsék; ezáltal a mozgalom hivatásos és amatőr munkásait egyaránt új feladatok vállalására, intenzívebb tevékenységre ösztönözzék.

6. A fővárosi közművelődési-tudományos intézményei: Budapest Főváros Levéltára, a Budapesti Történeti Múzeum és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár tekintsék kötelességüknek előbbre vinni a főváros-történet színvonalas művelését, főként helytörténeti források és tanulmányok közzétételével, támogatni a résztvevők továbbképzését és eredményes munkáját szakmai tanácsadással, kéziratok lektorálásával, kiállítások szervezésével stb. Helytörténeti kutatómunkájuk összhangját Budapest Főváros Tanácsa rendszeresen és megfelelően biztosítsa. Fontos, hogy a Budapesten működő országos intézmények:

az Országos Levéltár, az Új Magyar Központi Levéltár, a Nemzeti Múzeum, a Munkásmozgalmi Múzeum nyújtsanak támogatást a fővárosi helytörténeti mozgalomnak. Kérjük a Magyar Tudományos Akadémia várostörténeti bizottságának és a Magyar Történelmi Társulat helytörténeti szekciójának elvi irányítását is.

7. A helytörténeti kutatás eredményeit publikációkban, kiállításokon, előadássorozatok, szakkörök útján a lakosság minél szélesebb rétegeivel ismertessük meg. A TIT budapesti szakosztályai és az ismeretterjesztés más szervei szorgalmazzák a helytörténeti, helyismereti, honismereti előadások témakörének bővítését, számszerű eredményeinek növekedését és határfokuk javulását. Vegyük igénybe a tömegkommunikációs eszközöket (sajtó, rádió, televízió); kérjük tőlük, hogy adjanak fórumot a helytörténeti eredményeknek is, amelyek egyben saját köznevelő, tudatformáló munkájuk részévé válnak.

8. Az üzemi munkásság fokozottabb részvétele a helytörténeti-helyismereti mozgalomban nagyon lényeges. Ezért növekvő figyelmet kell fordítani a gyártörténet és az üzemi munkásmozgalom problémáira. Várjuk, hogy az üzemi szakszervezeti és KISZ-bizottságok, a szakmai szakszervezetek, az üzemi művelődési otthonok még jobban felkarolják az üzemtörténeti tevékenységet. Szakmai irányítás tekintetében számítunk a Magyar Történelmi Társulat üzemtörténeti szekciójának tevékeny közreműködésére.

9. Az iskolai oktatás-nevelés és az ifjúsági mozgalom keretében erősítsük az ifjúság körében a szocialista hazafiság érzését, valamint a történeti ismereteket fejlesztő helytörténeti és helyismereti tevékenységet. A fiatalok politikai aktivitását növelheti ez elmúlt 25 év történetének és tanulságainak tanulmányozása. Ajánljuk, hogy szervezzenek a környezetismereti és szakköri foglalkozások keretében kiállítás-látogatásokat, tanulmányi kirándulásokat. Létesüljön Budapesten a fiatal érdeklődők számára nyári honismereti tábor. A centenáriumi előtt gondoskodjunk Budapest megismerését célzó iskolai mozgalmak megindításáról. Hatékonyan segítsük elő a fiatalság érdeklődésének felkeltését, a helytörténeti mozgalom szélesítésének és utánpótlásának biztosítását.

10. A főváros egyesítésének centenáriuma rendkívül jelentős esemény a Budapesthez való tartozás tudatának, s ezáltal a szocialista hazafiság érzésének erősítésében. A budapesti helytörténeti mozgalom büszkeséggel gondol arra, hogy Buda és Pest már évszázadok óta — közigazgatási, gazdasági és politikai téren — vezető szerepet töltött be. Ennek elismeréseként az 1848/49-es forradalmi kormány fővárosnak tekintette. A három város — Buda, Pest, Óbuda — egyesítésének centenáriumián mai Budapestünk közvetlen elődjét ünnepeljük, és az itt megszületett, szocializmusért küzdő munkásosztályt és munkásmozgalmat. Ezért a főváros minden közművelődési-tudományos intézménye járuljon hozzá a centenáriumi méltó és maradandó hatású megünnepléséhez. A kerületi tanácsok használják fel ezt az alkalmat a lokálpatriotizmus erősítésére, a kerületi helyismereti mozgalom fellendítésére. Bizunk abban, hogy az évforduló során a művelődési házakban új szakkörök, klubok, helytörténeti gyűjtemények jönnek majd létre.

11. A helytörténeti-helyismereti mozgalomba várunk mindenkit, akit Budapest múltja, jelene és jövője érdekel, aki a mozgalmi tevékenységben felkészültségének megfelelő szinten közreműködni kíván, s aki az ehhez szükséges hozzáértés megszerzésére vállalkozik. A Konferencia ezért felhívja Budapest lakosságát, hogy lakóhelyén vagy munkahelyén, a számára legalkalmasabb szervezeti keretben kapcsolódjék be a mozgalomba és segítse elő annak munkáját.

12. A Konferencia résztvevői javasolják, hogy a Fővárosi Tanács és a Hazafias Népfőnt Budapesti Bizottsága a jövőben is időről időre hívják össze a főváros város- és helytörténetét művelő, azt szívesen tekintő hivatásos és nem hivatásos várostörténészek konferenciáját, valamint az egyes részterületek művelőinek tanácskozásait.